

ACCIO SOCIAL AGRARIA DE LES TERRES GIRONINES

(2)*

per

Rafael Pujol

i

Josep Clara

3. L'ACCIO SOCIAL AGRARIA ES RADICALITZA: FRACAS DE LA CAMPANYA REVISIONISTA. ATANSAMENT AL BLOC OBRER I CAMPEROL

3.1. Restricció gradual de la legislació reformadora i mentalitat dels jutges. Resultats de la campanya revisionista.

Hem de fer ara un pas enrera per veure com els propietaris no restaren pas inactius, davant el caire reformador de la legislació del nou règim en matèria agrària —especialment davant els decrets d'11 de juliol i 6 d'agost de 1931—. De primer aconseguiren de fer retardar molt la celebració de les vistes (54) —a Girona les primeres sentències van ser dictades a finals de gener de 1932 (55)—. I a l'endemig de la promulgació d'aquells, amb les presentacions de les corresponents demandes de revisió i la celebració d'aquestes, es publicà el decret del 31 d'octubre de 1931, que representa el començament d'una restricció gradual d'aquella legislació reformadora. Si tenim en compte, a més, «la mentalitat dels jutges destinats a entendre en la qüestió, no ens pot estranyar que, segons la memòria enviada al govern per Anguera de Sojo el dia 18 de juliol de 1932, la immensa majoria de judicis fossin sentenciats en contra del parcer» (56).

Tot això queda reflectit als quadres següents (57):

Províncies	Nombre de judicis	Ajunt. no afect.	Ajunt. afect.
Lleida	909	291	33
Girona	1.577	247	73
Tarragona	4.461	134	51
Barcelona	23.024	101	213
Totals:	29.971	773	370

(*) La primera part d'aquest treball fou publicada al núm. 81 d'aquesta mateixa revista, pàgs. 305-313. Juntament amb aquesta 2.ª part va constituir, en forma resumida, la comunicació presentada per Rafael Pujol al I Col·loqui de «Recerques», celebrat a Barcelona l'octubre del 1974.

(54) **L'ESPURNA**, Girona, (**Portantveu del Bloc Obrer i Camperol de les comarques gironines**), núm. 8, 15-8-32, pàg. 1.

(55) **EL CAMP**, n.º 4, 7-2-32, pàg. 1.

(56) A. BALCELLS: Obra citada, pàg. 110.

(57) A. BALCELLS: Obra citada, pàg. 110; B. JUSCAFRESSA: **La lluita per la terra dins i fora de Catalunya** (inèdita), pàg. 81 bis. Creiem, però, que, pel que fa a Girona, el nombre d'Ajuntaments no afectats ha d'ésser 176, en primer lloc perquè així ho manifesta **VIBRACIO**, de Girona —**Setmanari Catalana Republicà**, (Acció Catalana Republicana)—, número 25, 23-7-32, pàg. 3 i, sobretot, perquè només així, sumant-hi els Ajuntaments afectats (73), dóna 249, nombre de municipis amb què comptava llavors Girona.

Cenyint-nos ja a Girona, les demandes de revisió presentades, queden distribuïdes així, per partits judicials (58):

Olot: 723.
 Figueres: 136, (73 de les quals corresponen a Llançà).
 La Bisbal: 446, (177 de les quals corresponen a Torroella de Montgrí).
 Girona: 270, (que afecten els pobles de Belcaire 43, Albons 35 i Porqueres 30).
 Puigcerdà: 1.
 Santa Coloma de Farners: 10 ó 12.

Encara que el total de les dels diferents partits, no suma exactament les 1.577, creiem que és suficient per tenir una visió aproximada per comparar.

De les 1.577 demandes, 1.007 eren d'arrendataris i 570 de parcers (59) —la qual cosa incidentalment pot abonar l'opinió donada al començament d'aquest treball, respecte al perquè la Unió de Rabassaires no tenia força a Girona—.

Resultat de les demandes presentades (60):

Desistides	116
Sobreseïdes	189
Conciliades	130
Declarades caducades	350
Resoltes per sentència	792
(589 absolutòries (61) i 203 condemnatòries).	
	—
Total:	1.577

La rebaixa de preus d'aquestes darreres —les condemnatòries per als propietaris— anava d'un 10 a un 20 per cent (62). El percentatge de pretensions guanyades no arriba a 13.

A la vista d'aquests resultats, no ens podem estar de transcriure la reflexió que es fa Ramon Solans, comparant el procedir dels propietaris de llavors amb el dels d'ara: «Aquells propietaris que per l'eufòria del triomf militar havien pres les terres als parcers, per treballar-les directament amb jornalers, ara, per causa dels

jornals alts i la manca de mà d'obra ja no els podien sostenir i varen tornar a oferir-les en parceria als camperols acomiadats. Aquests, però, ja no les varen voler en les mateixes condicions d'abans. Només acceptaven a mitges les terres més bones, i, encara, triaven les que eren a la vora del poble; les altres, a tot estirar, les acceptaven a terços. Abans la qüestió de mitges o terços havia provocat moltes lluites entre parcers i propietaris; ara, en canvi, els terços, han esdevingut la forma més corrent com a pagament de la renda en espècie per les terres de conreu, molt a contracor, és clar, de llurs propietaris. De vegades, els processos socials es desenrotllen en direcció molt diferent dels propòsits egoïstes i subjectivistes dels potentants que es delejaven per manejar-los segons el seus interessos. Qui hagués dit mai que després de fer una guerra, i guanyar-la, haurien de lliurar les terres mitjançant contractes que havien impugnat a sang i foc, provocant els conflictes que causaren tants desastres a la nació? La realitat fou aquesta. Guanyaren la guerra, però perderen el plet social». (63).

3.2. L'Acció Social Agrària i el Bloc Obrer i Camperol.

Davant d'aquest procés, l'A.S.A. es radicalitzà, adoptant consignes i actituds rebels. Ja hem assenyalat que, de bon començament, els seus plantejaments eren de confiança amb la legislació, però donant a entendre d'una manera velada, que estaven disposats a jugar fort, si les circumstàncies ho feien necessari. Així veiem com al seu portantveu hi ha atacs oberts al governador: hom l'acusa de fer més cas dels elements antirepublicans, que no pas d'ells, i articles de Miquel Pla i Colls, d'una certa consciència de classe, bé que amb ideologia molt diluïda i amb elements contradictoris.

I aquí hem de parlar forçosament de les seves relacions amb el B.O.C. Aquest donà sempre una importància cabdal a l'aspecte agrari i, a Girona concretament, ja en tenim proves durant la propagaanda electoral de les municipals que portaren la República (64). Però serà l'any 1932 quan «el Bloc progressarà fermament en l'aspecte d'organització i influència a la ruralia catalana» (65), coincidint amb el resultat advers

(58) Les dades dels quatre primers partits judicials són tretes d'A. BALCELLS: *Obra citada*, pàg. 112; les dels dos darrers són tretes de **VIBRACIO**, n.º 25, 23-7-32, pàg. 3, que, al seu torn, les extreu de l'estadística d'un article d'Estanislau Aragó, aparegut al **DIARI DE GIRONA** —afecte a la Lliga—.

(59) **VIBRACIO**, núm. 25, 23-7-32, pàg. 3.

(60) *Ibidem*.

(61) A la font esmentada hi apreciem un error de transcripció: dona com a nombre de sentències absolutòries 499, quan només 589 sumades a les 203 condemnatòries, dona el nombre correcte de demandes resoltes per sentència 792.

(62) **VIBRACIO**, núm. 25, 23-7-32, pàg. 3.

(63) RAMON SOLANS LAVALL: **El proceso Social, Agrario y Cooperativo de Cataluña**. México, 1969, pàgs. 177-178. (El fragment transcrit és traduït del castellà per Salvador Sunyer).

(64) **L'ESPURNA DE L'EMPORDA**, Figueres, **Fulla d'orientació Democràtica** (Portantveu oficis del B.O.C.) núm. 1, 16-4-31, pàg. 2. (D'aquest portantveu n'era director Jaume Miravittles i Navarra).

(65) FRANCESC BONAMUSA: **El Bloc Obrer i Camperol: Els primers anys (1930-1932)**, Barcelona, 1974, pàg. 291.

per a ells, del Ple Regional de Sabadell de la C.N.T. d'abril de 1932 —entre altres, fou expulsada d'aquest Ple la Federació Local de sindicats de la ciutat de Girona (66).

A Girona, aquestes circumstàncies del Bloc, propícies a buscar amb més intensitat l'eixamplament de la seva base entre la ruralia, quedaren potenciades per una raó d'oportunitat —l'A.S.A. anava a estructurar-se a nivell provincial, aplegant la gairebé totalitat de les entitats agràries— i per una altra d'instrumental —a partir del 1er. de maig de 1932 (67) disposa de portantveu provincial, **L'Espurna** (68), (Portantveu del Bloc Obrer i Camperol a les comarques gironines), quinzenal adreçat de manera especial als camperols d'A.S.A.—.

Impellits per la necessitat d'adreçar-se preferentment als camperols, tenint aquests agrupats en una sola entitat i disposant ja de portantveu propi, encara una altra circumstància els facilitava la tasca: el fracàs de la campanya de revisions. El camí a seguir era clar; es tractava de posar al descobert la demagògia, sobretot de l'E.R.C., escampada a les zones rurals amb fins electorers, per posar en relleu que els partits burgesos, per esquerrans que fossin, no farien sinó una legislació burgesa. Això era especialment oportú, quan la pagesia pobra estava decebuda per l'esmentat fracàs de la seva campanya. El Bloc era l'únic partit que en aquells moments difícils es posava decididament al seu costat i els ofería el suport dels obrers de la ciutat.

A partir d'aquestes premisses, les seves consignes trobaven un terreny especialment abonat; tant les estrictament agràries —«la terra pel qui la treballa», etc.— com les més genèriques —«només es logra el que es guanya al carrer»—, que es difonien d'una manera entenedora, oportuna i insistent, anaven penetrant a fons.

Tot plegat portà una gran part d'A.S.A. a radicalitzar-se de debò i a fer seves unes consignes molt semblants a les del Bloc.

Podem dir que, sense fusió de cap mena, l'atansament era evident.

3.3. L'A.S.A. s'enfronta obertament als partits burgesos d'esquerra.

Aquest procés arribà al punt més àlgid el 13 d'agost de 1932, quan —en un acte de demostració de força enfront de l'E.R.C.— es reparti-

ren dos manifestos en un mateix full, l'un signat per tres elements dirigents d'A.S.A. (Juscafressa, Pla i Oliva) i l'altre per la Comissió Central Agrària del B.O.C. (Miravitlles, Colomer i Estartús) per mitjà del qual aconsellaven als camperols de Girona que, en relació a les particions de fruits, ho fessin de manera contrària a la legislada pel Govern de la República, és a dir, lliurant només la meitat dels fruits estipulats en llurs contractes.

Posat que aquestes proclames eren ilegals i subversives —hom no havia demanat expressament el permís, perquè els autors fossin empresonats, i en aquest cas tenien previst de tallar les línies telefòniques (69)—, el governador civil ordenà de passar els esmentats fulls al Fiscal i de denunciar les persones que els repartissin pels pobles, així com obrir la via governativa per sancionar un acte que era qualificat de pertorbador (70).

Un altre moment que també hem de tenir en compte en el procés de radicalització d'A.S.A. i d'enfrontament als partits burgesos és la topada que protagonitzà Juscafressa amb el diputat d'E.R.C. Miquel Santaló, produïda arran de la discussió a les Corts de la Llei de Reforma Agrària. Santaló s'havia compromès a defensar tres esmenes en el debat parlamentari i àdhuc els havia tramès nota d'aquestes proposicions signades per ell i pel nombre suficient de diputats com perquè prosperessin, però a l'hora de la veritat només en veieren una i encara perquè afavoria la seva professió (71). Això no obstant, Santaló volia fer creure que les havia defensades totes tres, i Juscafressa acudí a casa seva amb el Butlletí de les Corts per mostrar-li l'engany (72). L'encontre significà la trencada entre els dos personatges i contribuí a deteriorar les relacions entre l'E.R.C. i l'A.S.A.

3.4. Els partits burgesos —sobretot l'E.R.C.— treballen des de dins i des de fora la descomposició d'A.S.A.

La reacció dels partits burgesos fou ràpida i rodona, i contrasta amb el silenci que fins llavors havien guardat. És evident, doncs, que la seva premsa parla d'A.S.A. quan aquesta organització es radicalitza i surt de la legalitat per denunciar el fracàs d'una campanya i el d'uns dirigents polítics que no han sabut i no han volgut contrarestar l'activitat dels propietaris i dels cacics. De manera unànim hom condemna Juscafressa, i fins i tot des del govern civil, quan alguns arrendataris es queixen dels con-

(66) ALBERT BALCELLS: **Crisis económica y agitación social en Cataluña de 1930 a 1936**. Barcelona, 1971, pàgs. 193-194.

(67) **LA BATALLA**, núm. 88, 21-4-32, pàg. 3, i núm. 91, 12-5-32, pàg. 3.

(68) Només hem pogut consultar els números següents: del 8 (15-8-32) al 10 (15-9-32), i del 14 (15-11-32) al 21 (1-3-33).

(69) Entrevista amb B. Juscafressa, 9-5-1974.

(70) **EL AUTONOMISTA**, núm. 9.149, 18-8-32, p. 2, i núm. 9.150, 19-8-32, p. 2; **EI BANYOLI** (Setmanari de la Lliga), núm. 65, 21-8-32, p. 10.

(71) **EL CAMP**, núm. 21, 17-11-32, p. 4.

(72) Entrevista amb B. Juscafressa, 9-5-74.

tractes abusius que pateixen, se'l fa responsable del fet que no prosperessin algunes de les demandes tramitades per ell per manca dels requisits indispensables (73).

També la junta directiva d'Acció Catalana de Banyoles i comarca va fer imprimir un full de rèplica al manifest A.S.A. - B.O.C. on descobria concomitàncies entre el manifest i la sublevació de Sanjurjo, ocorreguda el mateix mes d'agost, car afirma que els uns i els altres van contra la República i intenten enderrocar-la (74).

Tant la Lliga com Acció Catalana, quan es carreguen l'A.S.A., es carreguen també l'E.R.C., puix que creuen —i amb raó— que aquesta radicalització d'A.S.A. és deguda en gran part a la demagògia dels polítics de l'Esquerra escampada entre els camperols amb mires purament electorals.

Deixant de banda les crítiques i comentaris adversos que vénen de fora, cal assenyalar que el treball per mirar de descompondre A.S.A. es produïa igualment de dins estant de l'entitat. En aquest sentit hem d'assenyalar que dos membres directius d'A.S.A. —Porcalles i Bech— s'entrevistaren amb el governador, a qui explicaren les interioritats de la junta, i desautoritzaren el manifest, car opinaven que els signants no tenien l'autorització de tota la junta per fer-ho. Això s'esdevenia quan precisament el manifest havia estat denunciat i hom volia apresar els signants, la qual cosa volia dir que Porcalles i Bech estaven disposats a fer els possibles perquè A.S.A. no se solidaritzés amb els perseguïts que havien denunciat la demagògia dels partits d'esquerra i donat la cara (75).

D'aquesta entrevista amb el governador en sortí un comunicat (76), en què —a part de desautoritzar la línia dels signants del manifest— Bech expressava la idea de començar negociacions per tal de federar A.S.A. amb la Unió de Rabassaires, és a dir, apartar-la dels plantejaments radicals a què havia arribat, puix que no hem d'oblidar que la Unió de Rabassaires girava a l'entorn de l'E.R.C.

L'únic partit que donà suport a A.S.A. en aquests moments fou el B.O.C. que no deixà d'animar la línia adoptada pels camperols radicalitzats i descontents dels partits d'esquerra (77). Sembla, però, que per aquelles dates Baldiri Juscafressa rebé també la visita dels «jabalíes» (Ramón Franco, capità Medrano, Cànovas Cervantes), que tractaven igualment de fer-los adeptes (78).

(73) **EL AUTONOMISTA**, núm. 9.177, 21-9-32 i núm. 9.184, 29-9-32, pàg. 2.

(74) **VIBRACIO**, núm. 29, 20-8-32, p. 1-2.

(75) **LA BATALLA**, núm. 109, 8-9-32, p. 4.

(76) **EL AUTONOMISTA**, núm. 9.151, 20-8-32, p. 2, **VIBRACIO**, núm. 29, 20-8-32, pàg. 2.

(77) **L'ESPURNA**, núm. 9, 1-9-32, p. 1 i 4.

(78) Entrevista amb B. Juscafressa, 4-4-74.

Claudi Ametlla, governador civil de Girona i dirigent d'Acció Catalana.

4. L'A.S.A. ES DISSOLTA COINCIDENT AMB LES ELECCIONS AL PARLAMENT DE CATALUNYA

4.1. L'Assemblea General d'A.S.A. a Figueres el setembre de 1932.

Joaquim Bech, com a president d'A.S.A., convocà una assemblea general al Teatre Municipal de Figueres per als dies 3 i 4 de setembre. El comunicat que fou repartit per anunciar-la deia que s'hi tractarien assumptes de la nova organització i especialment l'acomodament a cada poble de la llei agrària (79).

La sessió inaugural, a la qual assistiren diversos elements polítics d'E.R.C. i del B.O.C., es desenrotllà amb apassionament i divisió d'opinions. Porcalles i Bech acusaren Juscafressa i Pla d'haver signat el manifest sense autorització de tota la junta directiva, però foren desbordats per la pagesia pobra i enganyada que féu sentir la seva veu amb valentia i cruesa.

Veient la perspectiva que prenién les coses, Porcalles, Bech i dos més de la junta presentaren la dimissió i volien donar per acabada l'assemblea.

(79) Vegi's apèndix documental núm. 3.

Bech i Porcalles endegaren la Unió de Rabassaires a les terres gironines a partir del setembre de 1932.

Diversos assistents manifestaren que l'assemblea era sobirana i que estava per damunt dels individus de la junta. Decidiren, doncs, de continuar-la i de substituir els dimissionaris, els quals es retiraren i no comparegueren més. S'imposà, per tant, la línia dels signants del manifest, i s'acordà que no deixarien parlar els diputats i dirigents polítics convidats per Bech (Santaló, Puig d'Aspre i Aragai), els quals hi havien d'acudir l'endemà amb mires electorals.

A la segona sessió, celebrada l'endemà, es prengué l'acord que A.S.A. com a federació seria apolítica, però que a nivell local podria intervenir en les lluites polítiques per bé que servant una àmplia autonomia. Foren elegits els quatre delegats substituïts i es donà un vot de confiança a la junta per tal que en el moment oportú es pogués plantejar la lluita per disminuir en un 50 per 100 els pagaments en la collita de blat de moro, raïms i d'altres productes (80).

4.2. Dirigents d'A.S.A. formen part de la candidatura E.F.A.O.

De cara a les eleccions per formar el Parlament de Catalunya, convocades per al 20 de novembre de 1932, hom va concebre una candidatura de coalició —Esquerra Federal Agrària Obrera (E.F.A.O.)— patrocinada per A.S.A. i partits de significació federal i nacionalista.

(80) Publicaren ressenyes de l'acte **LA BATALLA**, núm. 109, 8-9-32, p. 4; **L'ESPURNA**, núm. 10, 15-9-32, p. 4; **La VEU DE L'EMPORDA**, núm. 1.458, 17-9-32, p. 3; **EL GIRONES**, núm. 725, 9-9-32, p. 3; **AVANT**, núm. 26, 7-9-32, p. 1, intueix clarament que «la posició civil dels militants de l'A.S.A. haurà estat condemnada en consell sumaríssim. El procés no es farà públic, però aviat en veurem l'execució».

Hi participaven com a candidats dos dirigents d'A.S.A. (Juscafressa i Pla), quatre federals de Barcelona (Abel Velilla, Josep Solves, Eugeni Duch i Antoni Pons), el doctor Morlius de Maçanet de Cabrenys i el publicista Simó Llauneta. Aquesta candidatura incompleta, muntada per Juscafressa, reservava els tres llocs restants fins a onze perquè hom pogués votar els tres candidats del B.O.C.

E.F.A.O. celebrà mítings arreu de les comarques gironines i sobretot a les poblacions caps de comarca (81). El programa electoral era basat en la defensa dels camperols i dels obrers. Després de denunciar la demagògia esquerrana, Miquel Pla dirà: «Votar aquesta candidatura és votar per la defensa dels nostres interessos. Es voler que al Parlament de Catalunya hi hagi companys nostres que exigeixin del govern de Catalunya l'aplicació de la Reforma Agrària i la promulgació de la Llei d'arrendaments i de parceria» (82).

El fracàs de la coalició va ser rotund: E.F.A.O. va recollir solament 4.385 vots de màxima i 2.671 de mínima (83). Com a possibles causes pròximes per explicar la derrota —a part de les genèriques, de pes, com és ara la

(81) Les ressenyes d'aquests actes foren publicades a **EL DILUVIO**, diari federal de Barcelona, núm. 268, 8-11-32, pàg. 8; núm. 269, 9-11-32, p. 10; número 272, 12-11-32, p. 10; núm. 273, 13-11-32, p. 9; núm. 276, 17-11-32, p. 10; núm. 277, 18-11-32, p. 9; núm. 279, 20-11-32, p. 10.

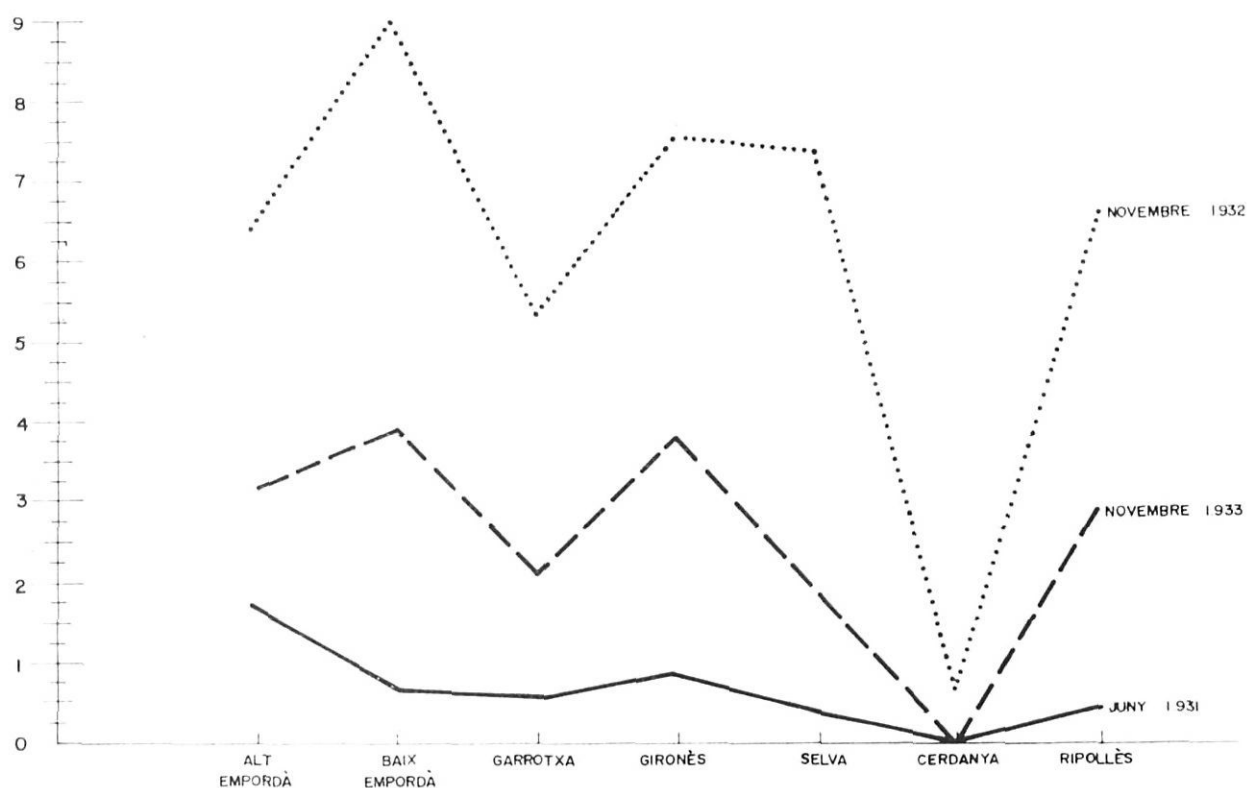
(82) **EL CAMP**, núm. 21, 17-11-32, p. 3. Tot aquest número és dedicat a les eleccions. Hi signen articles Juscafressa, Pla i Velilla.

(83) **I MOLAS: El sistema de partits polítics a Catalunya (1931-1936)**. Barcelona, 1972, p. 164.

	28 juny 1.931	20 novembre 1.932	19 novembre 1.933
CENS	93.606	93.834	196.301
VOTANTS	70.717	61.150	120.449
PERCENTATGE	75,54	65,16	61,35

	NUMEROS ABSOLUTS	NUMEROS RELATIUS	NUMEROS ABSOLUTS	NUMEROS RELATIUS	NUMEROS ABSOLUTS	NUMEROS RELATIUS
JAUME MIRAVITLLES NAVARRA	1.556	2,20% M	7.644	12,50% M	8.055	6,68% M
MIQUEL ADAM LECINA	581	0,82% m				
LLIBERT ESTARTÚS VILAS			4.515		4.730	
MIQUEL GAYOLÀ GARDELLA			4.412	7,21% m	4.291	
JOSEP DOMÈNECH BASTUS					3.779	
CARME MARTÍ BANQUÉ					3.772	3,13% m

Gràfic 1. - Resultats obtinguts pels candidats del Bloc Obrer i Camperol en les eleccions legislatives (1931-1933) celebrades a la circumscripció de Girona.

Gràfic 2. - Resultats obtinguts pel B.O.C. en nombres relatius de mínima —percentatge de vots obtinguts pel candidat menys afavorit sobre el nombre devotants— a les set comarques gironines.

impossibilitat de fer res enfront de l'E.R.C. i de la Lliga, i la nul·la força dels partits federals— cal tenir en compte la incidència de l'article de **L'Espurna**, signat per Llibert Estartús, adreçat als camperols d'A.S.A., on es denunciava l'oportunisme i l'esperit contrarevolucionari de la candidatura i s'atacava ben directament Juscafressa: es deia concretament que allò que cercava el «pseudo-cabdill» de Banyoles era sortir diputat i que no li interessava la lluita contra els explotadors (84).

Juntament amb aquests factors cal consignar-ne un altre de decisiu: la no proclamació oficial —a darrera hora— de la candidatura per part de Juscafressa (85).

El B.O.C., en canvi, obtingué uns resultats que, en nombres relatius, no havia aconseguit mai, ni els repetirà, en cap circumscripció (vegeu els gràfics 1 i 2) En alguns pobles —com l'Armentera, Fortià, Llançà, Peralada, Sta. Llogaia d'Alguema, Vilamaniscle, Albons, Monells, Tortellà, Bordils, Juià, Amer, Vidreres i Vilafranca de Ter— aconseguí un percentatge de mínima superior al 25 per 100, i en alguns casos arribà o superà el 50 per 100 (86). Aquestes xifres no són explicables sense tenir en compte els vots dels camperols d'A.S.A.

4.3. Dissolució d'A.S.A. com a tal i partits més beneficiats quant a captació d'ex-militants.

La derrota d'E.F.A.O. va oferir a Baldiri Juscafressa, l'oportunitat de retirar-se elegantment d'A.S.A. sense que hom pogués dir que s'havia venut als uns o als altres. Així almenys ho creu l'interessat, el qual afirma també que un cop retirat ell, A.S.A. desaparegué com a entitat estructurada a nivell provincial (87).

La desaparició d'A.S.A. a nivell provincial ens és confirmada indirectament el 1933 per la celebració d'assemblees de pagesos a Girona, Banyoles i Olot per tal de constituir una Federació Provincial de Sindicats Camperols (88). En els casos d'Olot i Banyoles ens consta que els organitzadors de l'encontre eren elements d'A.S.A., la qual cosa vol dir que l'organització havia subsistit a nivell purament local i que hom tractava d'estructurar de bell nou una organització provincial.

(84) **L'ESPURNA**, núm. 14, 15-11-32, p. 2.

(85) **EL DILUVIO**, núm. 274, 15-11-32, p. 6 i entrevista amb Juscafressa.

(86) Vegeu R. PUJOL: «El Bloc Obrer i Camperol a les comarques gironines», a **Presència**, número 338, 5-10-74, pàgs. 9-14. La referència és de la pàgina 14.

(87) Entrevista amb B. Juscafressa, 9-5-74.

(88) **L'ESPURNA**, núm. 20, 15-2-33, p. 4 i núm. 21, 1-3-33, pàgs. 2-3.

Però ¿seria possible d'aplegar tots els camperols de les comarques gironines sota una mateixa federació?

Després de la polèmica assemblea de Figueres, Bech i Purcalles, antics dirigents d'A.S.A. que foren desbordats pels esdeveniments i es retiraren de la reunió i abandonaren l'entitat, endegaren la Delegació Provincial de la Unió de Rabassaires. El seu portantveu fou **El Terrassà**, que sortí per primera vegada a Llançà el 24 de setembre de 1932. En una crida que feren els terrassans veiem clarament quina era la postura que adoptaven: «Després de la dissortada actuació d'en Baldiri Juscafressa, tots els terrassans de comprensió i responsabilitat han d'abandonar A.S.A. per a formar a les fileres de la nostra organització. No temeu companys l'arma que esgrimeixen els causants de la desfeta moral i material d'aquella organització, car és una arma infantil. Diuen que dividir les forces agràries de la Província, seria entregar-se a l'enemic. No, companys; contra la República i llurs dirigents no hi podem anar els agraris que honestament desitgen el Progrés del nostre poble» (89). Ací començava la campanya perquè els pagesos més moderats es desentenguessin d'A.S.A. i ingressessin a la Unió de Rabassaires.

L'agost del 1933 es constituí a Olot l'Associació Sindical i Cooperatista de treballadors del camp de les comarques d'Olot (A.S.T.C.). D'aquesta organització n'era president Pere Fajula i Secretari Pere Llongarriu; tenia com a objectiu aplegar els sindicats agraris de la comarca per tal de defensar-se, dintre la legalitat, de tots els conflictes que sobrevinguessin en el camp i impulsar el cooperativisme (90). Creiem que estava sota la influència de l'E.R.C.

El 15 de setembre del mateix any era constituïda a Banyoles la Federació Agrària Social Obrera (FASO), composta pel sindicat local de treballadors de tots els rams, el sindicat agrari d'Acció Social i la secció banyolina de la Unió Socialista de Catalunya. Per A.S.A. signaven Jacint Selvatella, Joaquim Cufí i Josep Carles (91); els dos últims eren ja dirigents d'A.S.A. en temps de Juscafressa.

El dia 4 de novembre de 1933 sortí a Girona **El Camperol**, portantveu setmanal de la Federació Provincial de Treballadors de la Terra (92), organització que era controlada per la U.S.C.

(89) **EL TERRASSÀ**, núm. 1, 24-9-32, pàgs. 1 i 2.

(90) **ACCIO CIUTADANA**, Setmanari del Partit Republicà Federal Nacionalista de les Comarques Gironines, núm. 53, 1-9-33, pàg. 5.

(91) **EL LLUITADOR**, núm. 1, 12-11-33, pàg. 1. D'aquesta publicació, portantveu de la Federació Agrària Social Obrera de Banyoles, en sortiren com a mínim 28 números; el darrer correspon al 30-9-34.

(92) J. TORRENT-R. TÀSIS; **Història de la premsa catalana**, vol. II, pàg. 202. La referència que en tenen aquests autors és de **La Publicitat**, 5-11-33. No n'hem pogut veure cap exemplar.

Balcells (93) ha afirmat també la penetració de la influència de la Unió Socialista en l'A.S.A. arran del fet que Comorera, el 29 de juliol de 1933, presidís a Castelló d'Empúries una assemblea de pagesos, les conclusions de la qual foren signades per deu sindicats agrícoles i per sis agrupacions locals d'A.S.A.

Per tant, dos partits sembla que es beneficiaren de la dissolució d'A.S.A. el novembre del 1932. D'una banda la Unió Socialista de Catalunya, i de l'altra, l'E.R.C. Els vots considerables recollits pel Bloc Obrer i Camperol l'any 1932 en els pobles on hi havia hagut elements d'A.S.A. són insignificants el novembre del 1933. Pensem que els vells militants d'A.S.A. votaren la candidatura republicano-socialista patrocinada per E.R.C. i U.S.C. Aquesta afirmació no exclou de considerar que els camperols més radicals seguissin, encara que a nivell minoritari, la línia propugnada pel partit de classe que els havia donat suport en moments difícils: el Bloc Obrer i Camperol (94).

APENDIX DOCUMENTAL III

ALS TERRASSANS DE LES COMARQUES GIRONINES

Companys:

Acció Social Agrària de les Comarques Gironines, els dies 3 i 4 d'aquest mes, celebrarà una Assemblea en el Teatre Municipal de la Ciutat de Figueres, per a tractar assumptes de la nova organització i ben particularment per a estudiar l'acomodament a cada poble de la llei agrària.

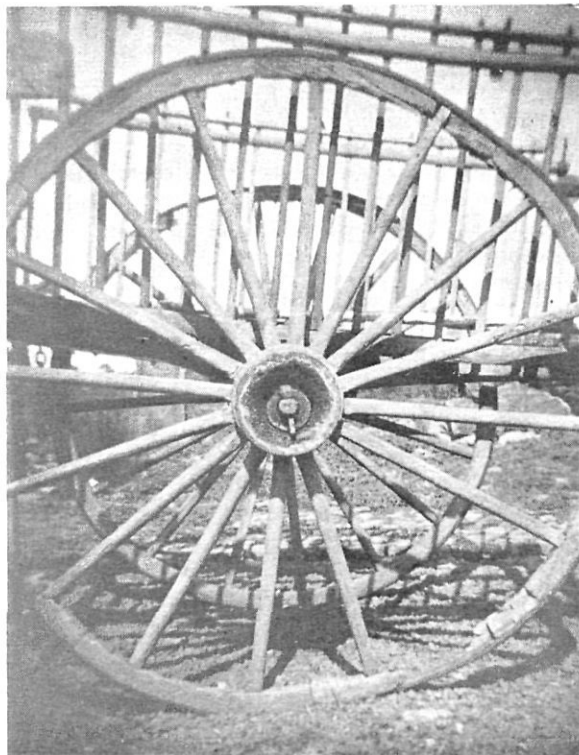
Ha sostingut la nostra organització que un dels principis de la nova Justícia Social és la redempció del camperol. Per això convé estudiar les modalitats del règim de propietat de cada Terme Municipal per tal d'endegar l'alliberació dels terrassans.

Cal desterrar del camp el fet de que milions d'éssers humans s'estatgin dins de barraques i coves, en promiscuitat amb les bèsties; que s'alimentin defectuosament; que ignorin ço més elemental de la higiene i cultura, i fins aquell modest benestar espiritual que té relació directa amb els periòdics, llibres, música i teatres.

Les lleis naturals, camperols, son **Decrets** que no obeeixen a la voluntat dels homes; i són aquestes lleis que no han escrit ni escriuran el reconeixement de cap **altre dret** que el del treball, i el de gaudir i usar de la Naturalesa, per a dedicar a ella els nostres esforços, i recollir-ne els fruits amb què els premia.

(93) A. BALCELLS, Obra citada, pàg. 150.

(94) Juscafressa fou momentàniament detingut el gener de 1933 pel fet de suposar-lo complicat en els fets de la revolta anarquista (**L'AUTONOMISTA**, número 9.275, 17-1-33, pàg. 2). Aleshores ja havia abandonat tota militància.

La pagesia pobra, decebuda pel fracàs de la campanya de revisió, es radicalitzà i féu seves unes consignes molt semblants a les del Bloc Obrer i Camperol.

La revolució incruenta feta el dia 12 d'abril de l'any passat, va eixamplant la seva radiació. Procureu, doncs, assenyadament i ben al costat de la República eixamplar-la encara més, per tal d'afirmar com cal, el dret de recollir el producte de treball de cadascú. Avui afirmem el dret a l'exclusiva propietat de la terra per qui la treballa, apropiant-se'n per mitjans legals.

Es arribat el moment de treballar per tal d'acomodar els mitjans de treball amb la reforma de la llei agrària. I a aquesta tasca hi han d'esser-hi presents tots els interessats, que no són altres que els que treballen terres d'altre i paguin rendes sense poder-les redimir. La nostra lliberalització és l'obra de tots. Per això recomanem que totes Associacions hi facin acte de presència, i fins els companys que mal·din per a organitzar-se.

A la sessió de clausura ens honoraran amb la seva presència els Diputats Srs. Santaló i Puig d'Asprer, el de la Generalitat Sr. Puig Puigjades i els dirigents de la **Unió de Rabassaires**.

Camperols, no hi falteu.

El President,
JOAQUIM BECH

Vilajuïga, 1 de Setembre de 1932.

(**Empordà Federal**, Figueres, 3-9-12, segona època, núm. 805, pàg. 3).